

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; J. van Heeren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementenprijs f 10,- per jaar. Abonnementenprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Waarlijk vrij

Indien dan de Zoon U zal vrijgemaakt hebben zo zult gij waarlijk vrij zijn....

Johannes 8:36

De mens van deze wereld begeert vrij te zijn. Niemand van ons staat graag onder de dwingende macht en heerschappij van een ander. Dictatuur heeft door de eeuwen heen de drang naar vrijheid weer naar boven gebracht. Al te duidelijk is dat b.v. in de laatste oorlog geopenbaard. Echter weten we niet, wat het is waarachtig vrij te zijn in de zin van de vrijheid tegenover God en elkaar. Zelfs het menselijk begeren naar vrijheid gaat aan die vrijheid voorbij. Wij waren vrij toen God ons geschapen had naar Zijn beeld in het wandelen met God in het Paradijs. Zolang we buiten God leven zijn we onze vrijheid kwijt door eigen schuld.

Eén weg is er maar om waarlijk vrij te worden en te zijn; indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult ge waarlijk vrij zijn”

In de geloofsvereniging met Hem wordt die vrijheid gekend en beleefd als de hoogste vrijheid. Dit woord spreekt Christus tot de Israëlieten die — zo staat hier in dit hoofdstuk — Hem geloofden. Dit geloof is het ware geloof niet. Zij verstaan de waarheid van Zijn Woord nog niet en missen de vrijmakende kracht van die waarheid. Als Christus dit zegt, ergeren zij zich echter aan Zijn woord. Hoe kan Hij zeggen, dat zij vrij moeten worden? Zij zijn toch vrij! Abraham's zaad te zijn betekent voor hen de vrijheid. Al leven zij ook onder de dwingende macht van de Romeinse bezetter, zij menen hun geestelijke vrijheid overgehouden te hebben. En zij kunnen toch wijzen op de stad en de tempel, op de Wet des Heeren als tekenen van hun vrijheid.

Echter: wat een vreselijke vergissing. Het roemen op het kindschap van Abraham zonder waar geloof is geen waarborg van de echte vrijheid. De Wet zonder verbrijzeling des harten en hoop op het bloed des Verbonds getuigt tegen hen. Ook de stad en tempel betekenen niets voor hen, zolang zij missen de gemeenschap met de levende God. Ontdekkend worden zij hier ook getekend als dienstknechten van de zonde ondanks hun eigengerechte wettische vroomheid. En een dienstknecht heeft rechtens geen plaats in het huis, is niet vrij en wordt straks uitgestoten. Erg is het als dat ons geldt. En dat om de welmenende roepstemmen Gods, die klinken op het erf van Gods Kerk en die schuldige gebondenen heenwijzen op de enige Vrijmaker. Hij gaat in om de schuld te betalen voor een schuldig volk, dat de ware vrijheid mist. Dat volk is een volk van zondaren, dienstknechten van de zonde, verkocht onder de zonde. En die verkocht is onder de zonde kan zichzelf niet bevrijden. Tot in eeuwigheid niet. Die zich zo leert kennen, door de werking van Gods Geest, krijgt zelf de schuld. Leert het erkennen: ik heb zelf deze gebondenheid verdiend en U kunt mij naar recht in deze gevangenis om laten komen.

Maar: wat wonder! Hij gaat onder hun schuld als Borg. Zelf gaat Hij de weg op om door Zijn schuldverzoenende arbeid de grond aan te brengen voor de vrijmaking van dienstknechten der zonde. Hij koopt het erfrecht om hen tot zonen te maken in het huis Gods. Hem kost dat de

hoogste prijs: Zijn eigen bloed tot in de dood aan het kruis van Golgotha. En Hij verwerft óók Zijn Geest om de vrijmakende kracht van dat bloed toe te passen in het hart.

Is dat geen nameloos diep wonder? Schenders van de Wet, immers van de ware vrijheid gemaakt tot vrijgemaakte zonen! Geen gerechtigheid kunt ge meer vinden. De schuld wordt alleen maar elke dag groter. De Heilige Geest wekt en laat tot diep in het hart en het bestaan zien: zo zijt gij nu, niets anders dan een dienstknecht der zonde.

Wat valt er dan veel wettische vroomheid weg, waarin alleen een schijn van vrijheid is. De vrijmakende kracht van de Zoon van God in Zijn bloed en verdienste — door het oog der geloofs gekend en omhelsd — doet beleven de rechte vrijheid. In Hem wordt de deur tot de vrijheid geopend.

Gods weg tot de beleving van de vrijmakende kracht is niet voor allen gelijk. Er worden stations gepasseerd die onmisbaar zijn, maar niemand make hier een systeem van. Naar de mate des geloofs schenkt de Heilige Geest ruimte. Echter wie niet buiten hoop, geen vrede kan vinden buiten Hem, de enige Vrijmaker, leeft nog als dienstknecht. Hij wil vrijheid schenken aan gebondenen. En de doorwerking van die vrijmakende kracht is gedurig nodig tegen alles, wat zich in eigen bestaan daartegen verheft. Het huis voor de vrije zonen is bekend. Zij reizen naar het hemels Jeruzalem om ten volle de vrijheid te beleven.

D. Slagboom.

NASCHRIFT

Dit artikelje hoort als naschrift bij Van de Administratie. Het gaat over financiële zaken.

Wat doen ze toch met al dat geld? Deze vraag blijkt telkens op te komen bij mensen, die lezen van de vele giften, die regelmatig binnenkomen en verantwoord worden en van de collecten op de ontmoetingsdagen. Soms komt die vraag voort uit loutere belangstelling. Dat is het geval bij hen, die achter ons doel staan en er van overtuigd zijn, dat al het geld goed besteed wordt. Soms lijkt die vraag op te komen uit een zekere verdenking, alsof het geld niet tot zijn recht komt. Is dat uit een bepaalde gezindheid, waardoor men afwijzend staat tegenover het doel, dat we beogen? We laten het in het midden. Wel weten we, dat velen met ons doel sympathiseren en ons ook financieel steunen. We weten ook, dat anderen liever vandaag dan morgen „Bewaar het Pand” zagen verdwijnen.

We willen gerust wel vertellen waar het geld blijft.

Alles komt in de kas van de stichting „Stichting Bewaar het Pand”. Deze heeft rechtspersoonlijkheid. Wanneer iemand bij testament wat wil nalaten dan is een bedrag van f 10.000,— vrij van successierechten en over het meerdere moet als ik het wel heb slechts 10% belasting worden betaald. In onze kas komen de abonnementsgelden, de giften, de opbrengst van advertenties en de collecten op de ontmoetingsdagen. En zijn er eventueel nog andere ontvangsten, dan komen die ook in de kas. Alles wordt stipt in de boeken verantwoord. Er is geen sprake van, dat alles wordt opgepot of bij voorbeeld voor een of ander goed doel buiten het doel van de stichting wordt besteed. Daar is niets be-

VAN DE ADMINISTRATIE

Bij de intrede van het jaar 1976 willen wij al onze abonnees Gods onmisbare zegen toewensen, waaraan wij tevens de wens verbinden, dat allen zullen medewerken dat „Bewaar het Pand” nog meer bekendheid moge krijgen. Uw steun hebben wij in alles nodig, opdat ons blad ongehinderd kan blijven verschijnen, voor het geringe bedrag van f 10,— per jaar. Als U met dit iste no. een girokaart zult aantreffen, dan verzoeken wij U vriendelijk, de betaling niet uit te stellen, maar direct te betalen, waardoor ons werk verlicht wordt. Velen hebben reeds betaald, daarvoor onze hartelijke dank, zij kunnen de ontvangen girokaart rustig naast zich neerleggen. Aan giften en overbetalingen mochten wij ontvangen f 439,—. Is dit geen bewijs dat de verschijning van ons blad steeds gewaardeerd wordt? Ook konden wij weer 5 nieuwe abonnees noteren.

Naar aanleiding van het bericht over „Zending onder Joden in Toronto” (arbeid van Ds. den Butter) mochten wij een gift van f 100,— ontvangen, wij houden ons aanbevolen om voor die arbeid meerdere giften te ontvangen.

Adm. adres: Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 70 43 50.

Tot mijn spijt is in de laatste no's het gironummer verkeerd vermeld, wat enige moeilijkheden heeft gegeven. Dus opgelet: giro 70 43 50.

v. d. L.

schikbaar voor. Laat men eens nadenken over wat de uitgave van een blad in onze tijd kost aan druk- en verzendkosten, en alles wat daar bij komt. We hebben hier niet voldoende gegevens ter beschikking om bedragen te noemen. Anders zouden we dat doen. We hebben rond drieduizend abonnees. Ze betalen niet eens allemaal. Het abonnementsgeld is slechts 10 gulden per jaar. Het klassieke kerkblad van Utrecht, dat ook eens in de veertien dagen verschijnt, kost nu f 17,— per jaar en zal straks wel weer duurder worden. Zo zijn er meer twee-weekse bladen te noemen. Dat is nodig om de kosten te dekken. Moesten wij het hebben van de abonnementsgelden dan was de zaak allang failliet gegaan. De vele giften maakten, dat we het hoofd boven water konden houden.

Door de ontmoetingsdagen is er onder onze lezers een nog sterker band gekomen en is „Bewaar het Pand” en het doel meer bekend geworden. Door de collecten hebben we wat meer financiële vastheid gekregen. Maar laat men niet denken, dat de opbrengst van de collecten alleen zuivere winst is. Er gaat een vrij belangrijk bedrag af aan onkosten. Maar gelukkig blijft er nog genoeg over om onze kas aan te vullen. Daardoor zijn we in staat geweest om nu al geruime tijd om de andere keer een nummer van 6 pagina's te laten verschijnen. Dat kost duizenden guldens extra.

Laat men ook niet vergeten, dat het doel van de stichting breder is dan alleen de uitgifte een blad en het houden van ontmoetingsdagen. Het bestuur bezint zich regelmatig op mogelijkheden om ook op andere wijze het doel te behartigen, dat in de kop van het blad vermeld wordt. Daar zouden we niet over hoeven te denken, wanneer er niet enige reserve was. Die is er gelukkig. Daardoor krijgen we een stimulans om te denken over de vraag, wat we verder kunnen doen. Uiteraard is dat nog niet zo eenvoudig. Maar we houden er ons van overtuigd, dat velen achter ons staan met hun gaven en wat van meer belang is, dat velen ook ons staan met hun gebed. Want het gaat er om in diepe afhankelijkheid van de Heere en in biddend opzien tot Hem deze arbeid te verrichten tot zegen van de kerk landelijk en plaats-

lijk en van mensen persoonlijk.

De uitgaven worden hoger. We willen trachten de abonnementsprijs op het bedrag van f 10,— per jaar te handhaven. Straks begint er weer een nieuwe jaargang. Bij het eerste nummer zal er, zo is de bedoeling, weer een girobiljet zijn ingesloten. We hopen van harte, dat onze lezers weer spontaan helpen door samen de financiële lasten te dragen.

Straks gaat de 11e jaargang is. Wie had dat kunnen denken! We willen D.V. zodra er plaats voor is in de nieuwe jaargang enkele artikelen plaatsen met als opschrift: Na tien jaren.

Dit moge genoeg zijn voor belangstellende vragers.

Alle medewerkers aan „Bewaar het Pand” zijn er van overtuigd, dat al hun arbeid vol gebrek is, maar het blijft de begeerte om het doel voor ogen te houden en daarvoor de krachten in te spannen. Het is bemoedigend telkens te mogen bemerken, dat de Heere de arbeid zegent.

B.

N.B. Dit artikel was, zoals uit de inhoud wel blijkt, bestemd voor een van de laatste nummers van de vorige jaargang, maar door plaatsgebrek kon het niet worden opgenomen. Daarom plaatsen we het in het eerste nummer van de nieuwe jaargang.

VAN DE REDAKTIE

1. Bij de aanvang van de 11e jaargang.

We willen aan alle redactieleden, medewerkers en lezers van ons blad van harte Gods onmisbare zegen toewensen. De Heere moge allen in alle omstandigheden in Zijn gunst gedenken. Wanneer de Heere met ons is zal ook de arbeid aan en door middel van ons blad voortgang kunnen hebben en mogen dienen tot handhaving van de oude gereformeerde beginselen en ook persoonlijk tot zegen zijn.

2. Banden.

We herinneren nog even aan de mogelijkheid om de jaargangen 6 tot en met 10 van ons blad te laten inbinden. We willen daarvoor banden beschikbaar stellen. De prijs is nog niet bekend. Die is uiteraard afhankelijk van het aantal banden dat moet worden gemaakt. Men gelieve zich spoedig bij mij op te geven.

3. Girokaart.

Bij dit nummer vinden onze abonnees een girokaart. Deze is alleen bestemd voor hen, die voor de nieuwe jaargang nog niet betaalden en geen eigen giro- of bankrekening hebben. Mag ik de medewerking van allen inroepen om het abonnementsgeld spoedig te betalen? Wil men er wat bijdoen als gift dan is dat van harte welkom, want het is duidelijk, dat de uitgave van ons blad niet bekostigd kan worden uit de opbrengst van abonnementsgeld en advertenties. We menen weer te mogen rekenen op de medewerking van de vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand. Bij voorbaat hartelijk dank voor aller en alle spontane hulp in deze.

4. Ontmoetingsdag.

We herinneren even aan de ontmoetingsdag, die we D.V. zaterdag 24 april a.s. weer in Sliedrecht-Centrum hopen te houden. In een vorig nummer zijn de namen van de sprekers al medegedeeld. We hopen die namen later nog wel eens te herhalen. Het is er ons nu alleen om begonnen allen op te wekken tijdig maatregelen te nemen om zoveel mogelijk gezamenlijk de tocht naar Sliedrecht te ondernemen. Dat stimuleert het bezoek en kan een aangename reis geven heen en terug. Er is plaats genoeg in het grote kerkgebouw van Sliedrecht-centrum. En we willen daar graag weer velen ontvangen en ontmoeten.

B.

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

39

Zonder het nieuwe leven van Gods genade deelachtig te worden, had Ismaël als het rechte kind van Gods belofte plaats verkregen in de tent van Abraham. En dat ging nog wel door tot op de dag dat hij door de Heere niet aanvaard werd, daar Abraham van zijn droggrond afgebracht moest worden.

Ik dacht dat zulks niet mogelijk was bij een kind des Heeren, want Abraham was toch het beginsel van Gods genade, de wortel der zaak, deelachtig. Inderdaad, hij leefde in het geloof en

de Heere had hem de gerechtigheid van Christus toegerekend in het nieuwe leven der genade.

Maar omtrent de geboorte aangaande de door God beloofde zoon is het verkeerdt gegaan. Bij het staan voor de totale onmogelijkheid, tegenover de onvruchtbaarheid van Sara, is een andere weg gezocht. En werd die naar de regel van het menselijk denken gevonden in de dienstmaagd Hagar. Een weg waarin de Heere niet erkend werd, zodat hij hierin kwam te staan voor eigen rekening. Was aanvankelijk gelukkig met zijn zoon uit de dienstmaagd, als de grond van van zijn verwachting voor de komst van Christus in het vlees. En al werd deze geboorte gehouden voor de vervulling van Gods belofte, het hart werd er niet inniger door verbonden aan de Heere. En het wierp in de samenleving voor zijn zoon geen zegen af. Het werd van alle kanten door de Heere veroordeeld, en dat waren donkere dagen voor zijn hart en huis.

Gezeten op een droggrond, werpt het voorgaande ook geen vruchten af, het was schrik van rondom. En dat heeft nog plaats in het leven van Gods kinderen. Als de oorzaak van onze verachting in de genade niet gevonden kan worden in een bijzondere zonde, dan is die wellicht te vinden in een bepaalde zaak, waarvoor de Heere gedankt wordt en die toch niet van Hem is. Men is uit kracht van beschouwing en berekening verder dan dat we door de Heere in de beleving geleid zijn. En dat laat men niet gemakkelijk los, daar men er al heel wat mee geworden is.

Maar wordt het niet een terugkeren tot op het punt waar we een zekere beschouwing kwamen te stellen op de plaats van de innerlijke beleving des geloofs, dan gaat het van kwaad tot erger, daar men zichzelf daarin komt te handhaven.

Maar gelukkig het werd tot roem van Gods genade door Abraham aanvaard tot zegen van zijn hart en huis, hoewel daartoe een zware strijd moest gestreden worden. Want die naar het vlees geboren was vervolgde dengene, die naar de Geest geboren was.

„Doch gelijkerwijs toen, also ook nu,” zegt Paulus. De valse apostelen die het volk zalig kwamen te spreken in een bloedige besnijdenis, konden zich niet met het roemen in de beloften van het Evangelie niet verenigen. Wilden er niet van weten, om van daaruit een nieuw geestelijk leven deelachtig te worden. Men hield zich ten koste van alles met een wettische bekering op de been. En dat gold Jood en heiden, voor zover zij elkander daarin gevonden hadden.

Eens werd gevraagd aan een man, die zijn bekering vertelde op een gezelschap van kinderen Gods, hoe het toch wel in die weg met hem gegaan was. En op z'n vraag wat men daarmee bedoelde werd gevraagd: „Is het gegaan zoals u dacht dat het gaan moest?” En zijn antwoord was: Precies eender! En met dat antwoord kwam hetgeen die broeders vreesden bij hen vast te staan. Want in zijn mededeling ontbrak het wonder van Gods genade, en daarom werd de innerlijke beleving er in gemist. Het werk van Gods genade is niet een methodische bekering. En dat komt uit in het wonder van Gods genade, dat beleefd wordt door het geloof.

Het wonder van Gods genade, dat was in het hart en leven van vader Abraham, werd in de geboorte van Ismaël gemist en zo ook in de Galaten die steunden op het bloed der besnijdenis. En dat is een vertrouwen op de gerechtigheid die is uit de wet. Een prestatie van de mens, waarin het wonder van Gods genade gemist wordt.

En dat de vervulling van Gods belofte altijd loopt door de diepte van onmogelijkheden behoort tot de natuur der zaak, want zij vloeien voort uit het verbond der genade. Uit Hem, Die door de Vader gegeven is tot een Verbond des volks. En dat staat tegenover de vloek en de eis van het verbroken werkverbond.

De Heere stelt Zijn wonderen tot een gedachtenis, want daarin zijn de gedachten des vredes, waarvan gezongen zal worden in de eeuwige heerlijkheid.

Izak werd als kind van Gods beloften vervolgd en bespot. Want dat leven veroordeelde Ismaël in al zijn godsdienstige waardigheid vanuit de wet. En toch zocht Abraham de dienstmaagd met het kind vast te houden. Hij heeft hun tijdelijke, geestelijke en eeuwige belangen behartigd. Als Paulus de Galaten in hun vleselijke godsdienst scherp veroordeelt, door te vertrouwen op het

bloed van hun besnijdenis tot veroordeling van het bloed van Christus, dan heeft hij daarin ook hun geestelijke en eeuwige belangen ten doel.

Het moet worden tot roem van Gods genade, een leven vanuit Zijn beloften. Want vanuit het Goddelijk beloven kan het kinderlijk geloven alleen gewerkt worden in het hart. Het huwelijk komt uit het hartelijk beloven tot stand, want daaruit is het verlopen, de verbinding die niet gemist kan worden voor de echtvereniging. Wanneer wij iemand wat beloven, dan hebben wij ons aan hem verplicht, en dat is verbonden om de belofte te vervullen.

En nu komt de Heere terwijl Hij niets verplicht is aan ons, met de beloften van het Evangelie tot ons. Het verlossingsplan dat vanuit Gods goedertierenheid is voortgekomen, heeft de Zoon uit souvereine liefde tot Gods wet en eer, voor Zijn rekening genomen. Zodat de prediking van het Evangelie in Zijn offerande zijn grondslag heeft.

Wordt het hart vanuit de lokstem van het Evangelie geraakt, geopend, zodat wij daarin iets proeven van Gods goedertierenheid, dan komen we als vanzelf tot andere gedachten. Het heil dat ons in het Evangelie wordt aangetoond, wordt ons begeerlijk en dierbaar. Ja, de gedachte dat te zoeken, om dat deelachtig te worden, maakt het hart gaande. Hier komt de wereld met haar begeerlijkheid op de achtergrond te staan. Daar werd iets aanschouwd van Gods onveranderlijk Koninkrijk, om dat in te mogen gaan. En al gaat dat niet gepaard met een bepaalde Schriftuurplaats, zo hebben we het evenwel te waarderen als een roepstem van de Heere, gelijk die door Ruth ter harte genomen werd. De dienst van Israëls God werd haar dierbaar zodat al de huwelijkskansen van Moab er door in 't niet verdwenen. De roepstem van het Evangelie heeft in de eerste plaats het komen tot de onberouwelijke keus ten doel. Het hart wordt er door getrokken met goedertierenheid tot bekering, opdat er een hartelijke overgave aan de Heere en Zijn dienst uit geboren zou worden.

En zo wordt vanuit de beloften van het Evangelie niet alleen het nieuwe leven der genade geboren, doch ook gevoed. Het hart gaat hongeren en dorsten naar de geestelijke kennis van die volheerlijke heilsopenbaring. Het kan er nooit genoeg van krijgen. En dat leven heeft ook versterking nodig tegenover de bestrijding van Satan, de verleiding van de zonde en de verdorveningen van het ongelooft. Om zo in die strijd er steeds meer door gedreven te worden tot de troon der genade om de Heere aan te kleven.

Galaten 4 : 28, 29.

R. Kok.

„VREDE OP AARDE”

(Nabetrachting op de herdenking van het Kerstfeest)

„Vrede op aarde” — dat zongen de hemelse legerscharen boven Bethlehem's velden in de kerstnacht!

Wat is deze strophe uit de engelenzang toch veel misverstaan, ja, totaal onjuist toegepast.

Wat heeft men deze woorden betrokken op het horizontale vlak als een herstelling uit sociale nood en ellende en dat er vooral geen oorlog meer zal zijn, zoals het pacifisme wil. Men doet daarvoor vaak een beroep op de „bergrede” van Christus. Maar deze bergrede ligt niet op het horizontale vlak van mensenwerk. Zij betreft het terrein van 's Heeren kerk, het Koninkrijk Gods, dat niet spijs en drank is, maar geestelijk van aard en karakter. Dit bedoelen ook de engelen in hun zang. „Vrede op aarde” — als een vrede in de harten van dat volk, dat vrede mag vinden „door het bloed des kruises”.

Nu sluit die vrede wel-is-waar niet uit, herstel van gebroken aardse levensverhoudingen, maar de betekenis ligt dieper volgens het Hebreeuwse woord „sjaloem”. Dat blijkt ook duidelijk in het VERBAND dat de engelenzang aanwijst.

Aan het „vrede op aarde” laten de engelen voorafgaan: „Ere zij God in de hoogste hemelen”. Want in het werk der verzoening, door Christus aangebracht, moest eerst GOD voldaan worden in Zijn geschonden deugden en eer!

Hoe hebben in het oude Verbond de engelen „begerig ingezien” in het heilgeheim der verlossing van „de mens”. Voor hun gevallen vrienden, die door hun opstand tegen God duivelen zijn geworden, was er geen herstelling en verlossing mogelijk. Want dan had iedere engel, die zondigde, een middelaar nodig, omdat de engelen ZONDER FAMILIE-VERBAND geschapen zijn,

d.w.z. elke engel stond op zichzelf verantwoordelijk. Er kon dus geen spraak zijn van „één voor velen”. En dat kon nu juist wel voor de gevallen mens. „Want daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus,” 1 Tim. 2:5.

Welnu, dat kerst-geheimnis is voor de begerig-inziende engelen bij de geboorte van Christus duidelijk geworden en daarvan hebben zij gezongen.

„Vrede op aarde”. Maar vooraf: „Eere zij God”. „Vrede” betekent naar de bedgeling van de grondtekst: herstel van de breuk. Dat is dus in de diepste zin: van de breuk der zonde, geslagen in het paradijs, tussen God en de mens!

Die breuk kon alleen door GOD Zelf geheeld worden. Jes. 59:16: „Dewijl Hij zag, dat er niemand was, zo ontzette Hij Zich, omdat er geen voorbidder was; daarom bracht Hem Zijn arm heil aan en Zijn gerechtigheid ondersteunde Hem.”

God Zelf heeft gezorgd voor de herstelling van Zijn eer, dat is voor de handhaving van Zijn gerechtigheid. „Sion zal door recht verlost worden”. En dat kon alleen door Zijn Zoon, Die Hij gegeven heeft als de „onuitsprekelijke Gave Gods” tot verzoening van Zijn volk..... door voldoening.

Zo is Christus de Vrede Zijns volks geworden, want Hij heeft die vrede verworven langs de weg van de allerdiepste vernedering. Ja, zo is HIJ-ZELF hun vrede. „Want Hij is onze vrede”, schrijft de apostel in Efeze 2. Maar Hij geeft ook de vrede in het hart en wel van ieder die aan de breuk der zonde ontdekt wordt.

Zulk een zondaar krijgt toch eerst met God te doen! We hebben immers niet eerst tegen Jezus gezondigd, maar tegen God!

Zo wordt ook langs de weg der ontdekking en ontgronding van alle mensenwerk het kerst-geheimnis ontdekt en verklaard. „De verborgenheid der Godzaligheid is groot: God geopenbaard in het vlees.”

De verzoening en verlossing is dan ook „vertikaal”, van God Zelf vandaan. Daarom is ook de vrede Gods vertikaal, van boven af.

„Vrede op aarde”.

Dat is de ware vrede, de vrucht van Christus' Middelaarsverdienste, de vrede des harten, „die alle verstand te boven gaat”.

Die vrede staat tegenover de valse vrede, die is van eigen akker, waarbij de mens op bedriegelijke gronden als zelf-bedrog meent vrede te hebben, maar nooit de breuk der zonde heeft leren kennen en nooit geleerd heeft: tegen God gezondigd te hebben!

In verband met deze ingebeelde vrede is er ook een valse eucuméne. Deze zoekt de eer van de mens. Zij is ook weer „horizontaal” gericht.

Hier wordt éénheid, samenbinding gezocht tussen licht en duisternis en haar werken. Men wil de „medemenselijkheid” betrachten tegenover de naaste. Best, maar..... waarin wortelt die medemenselijkheid?

Dat geldt ook van de beoefening van de „gemeenschap der heiligen”. Velen betrekken daarin zelfs ieder kerk-lid. Men heeft toch belijdenis gedaan? Komt iemand over uit een andere kerkformatie, dan roept men een welkom toe tot „gemeenschap der heiligen”. We vinden daarvan voorbeelden zelfs in eigen kerkbladen. Zo ver is de onderscheiding dezer zaken zoek!

De vraag is nu: waarin wortelt de „gemeenschap der heiligen” en de ware éénheid en gemeenschapsoefening?

Moge het antwoord uit onze oude Heidelbergse op vraag 55 van Zondag 21 de zuivere Schriftuurlijke verklaring het ons duidelijk maken. We lezen:

„Eerstelijk, dat de gelovigen allen en 'n iegelijk als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben”.

Met de gelovigen worden hier bedoeld de ware gelovigen, die in Christus ingelijfd zijn, dus wedergeboren, levendgemaakt. Daaruit nu ontstaat de gemeenschap tussen hen, onderling dus.

Deze gemeenschap der heiligen bloeit op uit die inlijving. Het is de beoefening van de ware eucuméne!

We kennen dat schone vers:

„Al kwamen z'ook uit verre landen,
Hunne harten smelten ras inéén.
Gewis, het zijn mijn hartevrinden,
Hunne taal, mijn hartetolk.”

Mag dat ook van ú lezer(es) gelden? Kent u die

band aan den Heere en aan Zijn volk? Moogt u van harte instemmen met de dichter van psalm 119:

„Ik ben een vriend, ik ben een metgezel
Van allen, die Uw Naam ootmoedig

vrezén.”

Gods kinderen zoeken ook de vrede met „de naaste”, maar dan niet als 'de z.g.n. „verdraagzaamheid”, welke ten koste gaat van de waarheid.

Gods kinderen zijn „vrede-makers” naar het woord van Christus in Zijn zaligsprekingen: „Zalig zijn de vreedzamen.” Want „vreedzamen” betekent: „vrede-makers.”

Maar de vraag is hier: hoe zijn Gods kinderen vrede-makers?

Mogen we hiervan een schone verklaring doorgeven van een Engels Godgeleerde, Thomas Watzon, uit zijn werk: „De zaligsprekingen” (blz. 245 en v.v.). We willen enkele citaten uit dit boek afschrijven. O.a.:

„Moet men dan elke vrede zoeken? Antwoord: De vrede met mensen moet een dubbele begrenzing hebben. Te 1e. De vrede die de Godzaligen zoeken, betekent geen verbond en vriendschapsband met de zondaars hebben. Hoewel wij vrede moeten houden met hun persoon, toch moeten wij oorlog voeren met hun zonden. „En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis.” Efeze 5:11.

Verder: „Ten 2e. Wij moeten de vrede met anderen niet zó zoeken, dat wij de waarheid zouden te kort doen. Spr. 23:23: „Koopt de waarheid en verkoopt ze niet.” Wij moeten de vrede niet kopen met het verkopen van de waarheid. Voorts lezen we in dit schone werk:

„Wij moeten niet één van Gods waarheden op de aarde laten vallen 't geringste vijzelkje van dit goud is dierbaar en kostelijk. Wij moeten de bloem des vredes niet zó zoeken, dat wij de parel der waarheid verliezen.”

Ten slotte nog dit citaat:

„Sommigen zeggen: laten wij ons verenigen; maar wij moeten ons niet verenigen met dwaling. „Wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis?” 2 Kor. 6:14. En verder: schrijft Watzon: „Laat liever de vrede gaan dan de waarheid. De martelaars wilden liever hun leven dan de waarheid verliezen.”

E. v. L. Wij wensen al onze lezers en lezeressen van harte dierbare vrede toe en een gezegend 1976.

Ds. v. L.

ONWEDERSTANDELIJKE GENADE

2

Totale verdorvenheid houdt totale onbekwaamheid in. Dit heeft betrekking op de geestelijke krachten van de mens. Kan hij enig goed doen? Het antwoord is: niet in enige geestelijke zin. Dat wil zeggen, dat de onvernieuwde mens God niet kan behagen met hetgeen hij doet. Hij is onbekwaam vanwege zijn totale verdorvenheid. Hij is geneigd om het kwade te doen; hij kan zich niet tot God bekeren. Hij kan zichzelf niet bekeren en geloven. En..... hij wil dit ook niet. Zijn wil is tot het kwade geneigd. Deze onbekwaamheid wordt benadrukt en bevestigd door de schriftuurlijke lering, dat de mens van nature dood is in de zonden en misdaden. De onwedergeboren mens is niet slechts zwak wat zijn geestelijk leven betreft, maar hij is dood.

Art. 2 van Hfdst. 3/4 van de Dordtse leerregels handelt over de eerste zonde. Alle mensen zijn in Adam schuldig, omdat hij het gehele menselijke geslacht vertegenwoordigde in het verbond der werken. De Arminianen ontkennen de Bijbelse leer van de eerste zonde. Zij zeggen, dat de verdorvenheid ontstaat door imitatie, niet door erfelijkheid. Of zij spreken erover alsof het alleen maar een ziekte is, geen werkelijke zonde. Duidelijk wordt in de Schrift de eerste zonde als schuld en verdorvenheid geleerd, bijv. in Rom. 5:12, Ps. 51:5, Job 14:4, 15:14, enz.

Goddelijke verlossing is 's mensen enige hoop. Hij kan zichzelf niet redden. Hij heeft het wonder van de wedergeboorte nodig om het koninkrijk Gods te zien. Hij heeft Jezus Christus nodig, die ontvangen van de Heilige Geest, zonder schuld en smet was. Verlossing is Gods werk. Het is het werk van soevereine genade. Dit leren de Arminianen niet. Zij hebben het over de vrije wil. Zij houden vast, dat de wil van de gevallen mens in staat is om het geestelijk goede te kiezen.

Wat is de wil? Eén definitie is: de wil is het vermogen om te kiezen, de onmiddellijke oorzaak

van alle handelingen. Een andere is: de wil is de macht van de ziel, waardoor zij de bewusté auteur is van een opzettelijke handeling.

Voor de val had de mens natuurlijk een vrije wil. Adam was in staat om God te gehoorzamen en niet te zondigen. Nu is het anders. Art. 1 van de Dordtse Leerregels stelt, dat Adam viel „door zijn eigen vrije wil”. Verloor de mens nu door de val de vrijheid van de wil? Niet in die zin, dat hij niet langer vrijwillig handelt.

Louis Berkhof zegt in zijn Handboek van de Christelijke Leer: „De mens verloor niet een van de vermogens, die noodzakelijk waren voor een verantwoordelijk, zedelijk gedrag: hij heeft verstand, geweten en wil. Hij bezit een zekere macht om de waarheid te kennen, om zedelijke onderscheidingen en verplichtingen aan te voelen en te erkennen; en zijn genegenheden, neigingen en daden zijn vanzelf zo, dat hij kiest en weigert, wat hij als gepast ziet. Met andere woorden, de gevallen mens heeft de vrijheid van wil in die zin, dat hij niet verplicht is tot een bepaalde keuze en wijze van handelen. Als hij in deze zin niet vrij zou zijn, zou hij niet verantwoordelijk zijn voor wat hij doet.”

Het Evangelie komt dus tot hem als een verantwoordelijk persoon. De Bijbel beperkt de prediking van het Evangelie in het geheel niet. Het komt tot alle mensen.

Jezus beperkte zijn prediking ook niet, hoewel Hij wist, wie er uitverkoren waren en wie niet. Er waren velen, die geen gehoor gaven aan Zijn prediking in de weg van bekering en geloof. De roeping van het Evangelie houdt een universele belofte in.

Art. 8 van de Dordtse Leerregels zegt: „Want God betoont ernstiglijk en waarachtig in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is, namelijk, dat de geroepen tot Hem komen.”

Art. 9, Hfdst 3/4 stelt: Het is niet de schuld van het Evangelie noch van Christus, die daarin wordt aangeboden, noch van God, dat diegenen, die door de bediening van het Woord geroepen worden, weigeren om te komen en bekeerd te worden, de schuld ligt bij henzelf. De belofte van het Evangelie is behoudenis in Jezus Christus door genade alleen. Deze belofte is voorwaardelijk. Niet zo, dat de mens eerst aan een aantal verplichtingen moet voldoen en dat God dan de zaligheid zal schenken. Nee, we hebben al gezien, dat God volledig soeverein is in al Zijn werken. God is nooit afhankelijk van de houding van de mens. Maar het betekent, dat niet allen, die geroepen worden rust en het eeuwige leven ontvangen, maar alleen zij, die zich bekeren en geloven. Daarom wordt de roeping van het Evangelie vaak gepresenteerd in de vorm van een oproep tot bekering en geloof. Johannes de Doper zegt (Markus 1:15): De tijd is vervuld en het Koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u en gelooft het Evangelie; 2 Kor. 5:20: Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: laat u met God verzoenen.

„De aandacht moet erop gevestigd worden, dat, wanneer de Schrift komt met 't aanbod van genade, dit een algemeen aanbod van de verlossing is, niet een aanbod van de algemene verlossing”.

Is er nu verzet mogelijk? In de strikste zin van het woord: nee. Als Gods Geest werkt, zal niemand in staat zijn zich te verzetten; het hart zal verbroken worden, het zondige bestaan zal ontdekt worden en de roep om genade zal geboren worden. De zondaar keert zich naar God, Die hem getrokken heeft. Aan de andere kant kunnen we zeggen, dat er wel degelijk verzet is. Wij allen verzetten ons van nature. Er is niemand, die naar God vraagt en Zijn gemeenschap. Er is een niet te ontkennen verzet. Ik denk aan Paulus, die in 1 Thess. 5:19 waarschuwt: Blust de Geest niet uit; Veracht de profetieën niet. In Efeze zegt hij: bedroeft de Heilige Geest niet. En ik lees in Gen. 6:3: Toen zeide de Heere: Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mens, dewijl hij ook vlees is. Ps. 106:33: zij verbitterden Zijn Geest. Stephanus verweet de Schriftgeleerden, dat zij altijd de Heilige Geest wederstonden, omdat zij hardnekkig en onbesneden van hart waren.

Jezus zelf drukt het zo uit (Matth. 23:37): Jeruzalem, Jeruzalem, Gij, die de profeten doodt en stenigt, die tot u gezonden zijn! Hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkterwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen; en gij hebt niet ge-

wild. (er staat niet: en gij kon niet, maar wilde niet). Tenslotte verwijs ik naar Matth. 12:31: Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal den mensen vergeven worden; maar de lastering tegen de Geest zal den mensen niet vergeven worden.

Wij moeten op onze hoede zijn. We dienen aandacht te schenken aan het Woord van God. Aan de roepingen en waarschuwingen van dat Woord, dat het Woord van de Levende God is. Mocht er in het bijzonder in onze dagen een roepen en smeken zijn om het werk van de Heilige Geest, die Christus aan ons moet openbaren en plaats voor Hem moet maken in onze harten. Van dat plaatsmakende werk voor Christus en al Zijn weldaden horen we niet te veel in de prediking.

Laten we ons bekeren en terugkeren tot de God van het verbond.

Grand Rapids.

Tamminga.

DE NEDERLANDSE BELIJDENISGESCHRIFTEN IN NIEUWE REDAKTIE

3

We hebben enigszins uitvoerig de voorgeschiedenis vermeld en daarbij de stukken laten spreken. Velen hebben niet de beschikking over de bronnen en moeten zich toch op de hoogte stellen om over de nieuwe redactie te kunnen oordelen. De kerkeraden en ook meerdere vergaderingen worden geroepen om zich in deze stof te verdiepen en zich daarin een juist inzicht te verwerven om eventueel met gegronde bezwaren naar voren te komen.

Het moet niet gaan, zoals we in een kerkeraadsverslag lezen, toen de brief van de deputaten van juni 1975 bij de ingekomen stukken was. Volgens het verslag nam de kerkeraad de brief voor kennisgeving aan. Had de kerkeraad de zaak onderzocht? Was hij het met de wijziging eens?

Dat blijkt uit niets. We kregen de indruk, dat die kerkeraad zich de moeite niet wilde getroosten om zich hiermee bezig te houden, mogelijk in de gedachte: hier is weer zo'n nieuwigheid, waar we natuurlijk tegen zijn, maar die toch wordt doorgevoerd. Als onze vermoeden juist is, zouden we zo'n kerkeraad willen adviseren: haal de stukken nog eens uit het archief te voorschijn, bekijk de zaak eens van alle kanten en breng, als er bezwaren zijn, die ter tafel waar dat behoort.

Het is wel gewenst, dat er enige voorlichting gegeven wordt. We zijn niet de enige dit dit gevoelen. A. B. schrijft over deze materie in „Westerkontakt“, uitgave van de kerk te Rotterdam-West. Hij bereikt met zijn artikelen echter slechts een betrekkelijk kleine kring. Daarom kwamen we op de gedachte om in ons blad enkele artikelen aan dit onderwerp te wijden. Te meer daar ons van bepaalde zijde gevraagd is onze zienswijze kenbaar te maken. Mogelijk kan deze of gene daar nog gebruik van maken. Deputaten voor de officiële tekst van de belijdenisgeschriften menen, dat het hier gaat om een betrouwbare weergave van wat wij belijden. Zij rapporteerden daaromtrent aan de generale synode van 1974:

„Voor de geschiktheid voor kerkelijk gebruik is van beslissende betekenis dat wij te doen hebben met een betrouwbare weergave van wat wij belijden. Wij zijn van mening dat van de vertaling van 1971 gezegd kan worden, dat zij aan deze eis voldoet. Daarbij nemen wij aan dat rekening gehouden wordt met de onder a. genoemde op- en aanmerkingen. Ook wat taal en stijl betreft vinden wij deze vertaling goed bruikbaar. De duidelijkheid is erdoor bevorderd, dat lange volzinnen meermalen vervangen zijn door kortere zinnen en dat voor verouderde woorden en uitdrukkingen andere in de plaats zijn gekomen, terwijl daarmee de belijdenis zelf niet gewijzigd werd.”

In deze aanhaling is sprake van op- en aanmerkingen. Die noemen deputaten duidelijk.

We merken hierbij nog op, dat het heel iets anders is te spreken van „een betrouwbare weergave van wat wij belijden“ en „een betrouwbare weergave van de belijdenisgeschriften“. Het gaat hier niet alleen om weergave van de belijdenisgeschriften zelf. We verwijzen hiervoor naar het synode-besluit van 1971, dat we in een vorig artikel opnamen en waarvan we nu een zinsnede aanhalen, namelijk „besluit de synode een klein

deputaatschap te benoemen voor de officiële tekst van de nederlandse belijdenisgeschriften met de opdracht om in contact met andere kerken na te gaan of de tekst van de herziene belijdenisgeschriften geschikt is voor kerkelijk gebruik“. We lieten een paar woorden cursief of vet drukken. Het gaat niet alleen om hedendaags nederlands, het gaat ook om bepaalde wijzigingen in de tekst van de belijdenisgeschriften zelf.

Deputaten rapporteren over wijzigingen in het belijden wel aan de generale synode; ze schrijven daarover ook in hun brief aan de kerkeraden en de meerdere vergaderingen. Zij erkennen daarmee, dat de nieuwe tekst van de belijdenisgeschriften meer betekent dan alleen een weergave in hedendaags Nederlands van wat al eeuwenlang in die belijdenisgeschriften wordt uitgesproken.

Hiermee moet bij de beoordeling ten volle rekening worden gehouden.

Wanneer we de brief van de deputaten aan de kerkeraden enz. letterlijk nemen dan heeft een beoordeling door deze colleges niet veel zin. Ze worden uitgenodigd om als er op enig punt bij hen twijfel rijst aan de betrouwbaarheid van deze nieuwe weergave dat vóór 1 juli 1976 te berichten aan de secretaris van het deputaatschap. Dus, men mag alleen iets zeggen, wanneer er duidelijk aanwijsbaar iets gezegd wordt in strijd met de Schrift.

We kunnen niet aannemen, dat dit de bedoeling is van de toezending van het boekje met de nieuwe belijdenisgeschriften aan de kerkeraden enz. De deputaten hebben daaromtrent een voorstel gedaan aan de synode. De synodale commissie nam dit voorstel gewijzigd over. De synode kwam tot een besluit. Zie het einde van ons eerste en het begin van ons tweede artikel. De bedoeling kan naar onze mening geen andere zijn, dan dat de kerken in de gelegenheid gesteld worden zich uit te spreken over vorm en inhoud. Het zou wel gewenst zijn geweest, dat de deputaten dat in hun brief hadden laten uitkomen. Of, als dit niet de bedoeling van de toezending was geweest, duidelijk te laten uitkomen, waar het om gaat.

We gaan er dus van uit, dat de kerkeraden en de meerdere vergaderingen gelegenheid en dus ook roeping hebben om zich over het ontwerp uit te spreken. Met opzet spreken we van „ontwerp“. De deputaten kunnen een mening hebben. Vele anderen kunnen het daarmee eens zijn, maar wat de deputaten toezonden is nog niet meer dan het ontwerp van de Interkerkelijk-Commissie voor de tekst van de Belijdenisgeschriften.

Hier komt een vraag naar voren, namelijk deze: hebben we hier te maken met een definitief ontwerp? Hoe moet het met de bezwaren, de op- en aanmerkingen van onze deputaten? Neem eens aan, dat die ten dele en niet helemaal gehonoreerd worden, vervallen deze op- en aanmerkingen dan?

Verder: het overleg met andere kerken is wel zeer minimaal geweest. We komen daar later in een ander verband op terug. Is dit geen zaak van gemeenschappelijk overleg? En als er dan van andere zijde ook op- en aanmerkingen zouden worden gemaakt, hoe moet daarmee worden gehandeld?

Wat we met deze opmerkingen bedoelen? Dit, dat deze materie niet rijp is voor beoordeling door kerkeraden en meerdere vergaderingen. Dan moet vaststaan, wat vorm en inhoud is van de belijdenisgeschriften. Of moet straks elke kerkgemeenschap afzonderlijk dokteren aan wat onze vaders ons hebben overgeleverd?

Laten deze dingen er niet toe brengen om te zeggen: dan zullen we maar stil afwachten wat er uit de bus komt. Neen, we moeten deze zaak bekijken. Hoe meer we erover nadenken des te sterker wordt onze gedachte, dat er niets voor te zeggen is om met deze Interkerkelijke commissies en haar werk in zee te gaan.

B.

DE KOFFIEBAR

1

Vroeger was dit een onbekend woord en een onbekende zaak. Een bar deed denken aan een café en aan drinken. Daar werden bier en andere dranken geschonken. Daar hoorde je niet thuis, niet als oudere en niet als jongere. Dat was het terrein van de wereld.

Wij hadden onze verenigingen. Daar waren onze

jongens en meisjes lid van als een vanzelfsprekende zaak. Er mocht er eens een zich afzijdig houden, maar je kon er in het algemeen vast op aan, dat de jeugd lid van de vereniging was en die trouw bezocht. Toen was er nog plaats voor aparte verenigingen voor jongelingen en voor grote meisjes.

In die dagen stond Gods Woord op de voorgrond. Vóór de pauze was er een bijbelinleiding, waarop bespreking volgde. Dan kwam de pauze, waarin onderlinge gesprekken werden gevoerd en vervolgens was er een vrij onderwerp over onze belijdenisgeschriften enz. Zo hielp de jeugd zelf mee aan zijn vorming om straks de plaats van de ouderen in te nemen en in hetzelfde spoor te gaan. En de jongemensen waren er zich min of meer van bewust, dat het noodzakelijk was, dat God het werk van Zijn genade in het hart verheerlijkte.

Langzamerhand kwam er wijziging. Er kwam meer plaats voor allerlei andere onderwerpen. Er werd tijd afgezonderd voor allerlei spelletjes. De jeugd moest vastgehouden worden en was niet vast te houden. De tijd was heel anders geworden. De jeugd kwam in een andere wereld terecht. De verenigingen gingen wegens gebrek aan leden samen vergaderen. Dat ging best. De samensmelting tot een enkele vereniging volgde als vanzelf.

We moeten opmerken, dat hier geen stopteken staat. Er zijn plaatsen waar het karakter van het verenigingsleven nog verder veranderd is of aan het veranderen is. Er worden instuifavonden gehouden. De jeugd moet op deze wijze bereikt worden. Het gaat niet meer van de jeugd zelf uit. Zo was dat vroeger. Nu zijn er enkelen, ouderen en jongeren, die wat voor de jeugd willen betekenen en hen proberen vast te houden.

Dat is op zichzelf natuurlijk te prijzen. De jeugd is de toekomst van de kerk, maar daarom gaat het er wel om, dat de jeugd in de oude sporen wordt geleid.

We willen niet gaan generaliseren. We mogen dankbaar constateren, dat er op verschillende plaatsen jeugdigen worden gevonden, die zich nog verbonden gevoelen aan het voorgeslacht en nog als hoofdzaak zien het onderzoek van Gods Woord.

De wijze waarop een vergaderavond verloopt is tegenwoordig vaak anders dan vroeger, maar dat is geen bezwaar. Dat raakt de vorm. Van meer betekenis is, dat onze jongeren blijven gevoelen, dat het noodzakelijk is, dat ze door de Geest des Heeren vernieuwd moeten worden van hart en leven. Dat bewaart voor en verlost van een remonstrantse geest en voor eigengerechtigheid, die ook jonge mensen zo gemakkelijk helemaal in beslag nemen.

Dan is er geen plaats voor, geen behoefte aan instuifavonden en koffiebarn en dergelijke bewegingen, waarbij de jeugd op een heel andere wijze wordt benaderd, in een geheel andere sfeer wordt gebracht.

Nu komt de vraag op hoe we daartegenover moeten staan en dan denken we met name aan de koffiebarn, die al op vele plaatsen worden gehouden. Moeten we ons daarachter plaatsen en de jongeren die deze op touw zetten aanmoedigen? Moeten we onze jongeren opwekken om er heen te gaan? Of moeten we er juist voor waarschuwen? Hebben we bezwaren en zo ja, welke zijn die?

Het kan van belang zijn om een en ander naar voren te brengen. Er zijn jeugdigen ook uit onze kringen, die er heen gaan of er heen willen. Er ontstaan connecties door tussen jongens en meisjes, die tot een blijvende verbintenis kunnen leiden. Ouders weten soms hun houding niet te bepalen. Ze zijn soms al lang blij wanneer hun kinderen op een zaterdagavond daarheen gaan en niet naar een café of een andere plaats waar ze niet thuis horen.

Daarmee zijn we natuurlijk niet klaar. We dragen als ouders onze verantwoordelijkheid. En kinderen, groot en klein, moeten naar hun ouders luisteren. Als het goed is bedoelen die toch hun tijdelijk en eeuwig welzijn!

Laten ouders en andere opvoeders zich zoveel mogelijk op de hoogte stellen van de verschillende mogelijkheden op de hoogte stellen van de verschillende de jeugdbewegingen zelf en van de gevaren, die hier dreigen en laten ze er met hun kinderen over spreken om die kinderen onder de zegen des Heeren tot recht inzicht te brengen. Dan zullen zij zelf erkennen, dat zij daar niet thuis

horen. Daar heerst een heel andere geest dan waarbij wij onze kinderen moeten opvoeden. We geven graag het woord aan een jeugdige zelf, die zich op de hoogte gesteld heeft en over de koffiebar een inleiding hield op een jeugdvereniging. Dat nemen we met zijn toestemming over. Er was op die vergadering veel belangstelling van de kant van de jeugdigen. Er waren ook afgevaardigden van de koffiebar. Die waren dus in de gelegenheid om het hunne te zeggen en eventueel met kritiek te komen, wanneer inleider of jeugdigen met onbillijke beoordelingen voor de dag zouden komen. We kunnen nu al bij voorbaat zeggen, dat het geheel van de avond sprak van een goede sfeer. U moet nu even geduld beoefenen tot het volgende nummer verschenen is.

B.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI

Gideon 59

„Alzo kwam Gideon en honderd mannen, die met hem waren, in het uiterste des legers, in het begin van de middelste nachtwake, als zij maar even de wachters gesteld hadden; en zij bliezen met de bazuinen, ook sloegen zij de kruiken, die in hunne handen waren, in stukken. Alzo bliezen de drie hopen met de bazuinen en braken de kruiken; en zij hielden met hunne linkerhand de fakkelen en met hunne rechterhand de bazuinen om te blazen, en zij riepen: Het zwaard des Heeren en Gideons! En zij stonden een iegelijk in zijne plaats, rondom het leger. Toen verliep het ganse leger en zij schreeuwden en vloden.”

Richt. 7:19-21

Als jullie dit nummer ontvangen, is het jaar 1976 al weer een week oud. Wij weten nog niet wat er rondom de jaarwisseling plaats zal hebben. Wij kunnen wel vooruit schrijven, maar niet vooruit kijken. Wij zijn van gisteren en weten niets. Wij weten niet, wat de dag van morgen ons brengen zal. We hopen niettemin dat jullie allemaal in goeden doen de jaarwisseling zullen hebben meegemaakt en dat jullie een gezegend 1976 tegemoet zullen gaan.

Als het cijfer op de kalender versprongen is, zal daar in het leven niet veel mee veranderd zijn. De tijden zijn donker. Dit moest van het jaar 1975 gezegd worden, en in het jaar 1976 kunnen we niets anders verwachten.

Jullie leven in een tijd, en wij natuurlijk ook, waarin ontzaggelijk veel verwarring is. Verwarring op alle terreinen van het leven. Op het grote terrein van de wereld. Ook binnen de engere begrenzing van ons eigen vaderland. Men heeft in z'n brede lagen God verlaten en wat wijsheid zou men dan hebben. Dwaasheid op dwaasheid staat ons daarom te wachten.

Verwarring is er ook op het terrein van het kerkelijke leven. Enerzijds laat de roep zich horen dat het nu toch wel hoog tijd wordt, dat alle kerkelijke muren eens worden geslecht. We moeten één worden. Oecumene noemt men dat. Doch heb hier maar geen verwachting van. Want dan krijgt men een kerk, waarin van het wezenlijke van het belijden van de leer die naar de Godzaligheid is, zo goed als niets is overgeschoten.

Anderzijds is men bezig om de bestaande muren in stand te houden en zelfs nog hoger op te trekken. Men kijkt dan nog wel eens, zo nu en dan, over de kerkelijke muur van z'n buurman, of men daar niet een vuiltje kan ontdekken. Men vergeet echter, dat in de eigen kerkelijke tuin, achter de rug, het onkruid welig staat te groeien.

We hebben de vorige keer jullie er op gewezen, dat we voorbereid moeten worden voor het leven. Dit naar aanleiding van de opmerking, dat het leger van Gideon voorbereid was op de strijd. We beperkten ons toen tot de voorbereiding op het maatschappelijke terrein. Daar zijn natuurlijk nog veel meer terreinen.

Zoals jullie uit het bovenstaande al wel zullen begrepen hebben, denken we o.a. ook aan het kerkelijke terrein. Daar moeten jullie straks ook je plaats in gaan nemen. En dat is niet eenvoudig. **Een onder ons, ik bedoel in de Christelijke Gereformeerde kerken, is er veel verwarring.** Daar wordt ook veel over geschreven. Doch tot een oplossing komt het niet. Men schrijft het toe aan gebrek aan liefde. Of: gebrek aan verdraagzaamheid. Of: Gebrek aan inzicht. Wat zal

ik nog meer noemen. Zo nu en dan wordt de onderscheiding gemaakt tussen sterken en zwakken. De sterken zijn dan de mensen van de „brede blik”. De zwakken kunnen zo ver niet kijken. Het is meer dat bekrompen soort. Daar worden wij dan toe gerekend, al wordt onze naam niet genoemd. Maar zo nu en dan kun je dat wel voelen. Men roept dan de sterken op om de zwakken maar te verdragen. Ik krijg dan wel eens een beetje medelijden met die sterken. Want die zwakken, zijn meestal nogal zware broeders. Die sterken zijn niet altijd even zwaar gebouwd. Hoe zullen ze het uithouden om altijd die zwakken te blijven dragen? Ik wens ze inmiddels veel sterkte toe.

Wat mij het meest benauwt is dit, en dat moeten onze jonge mensen toch echt wel weten, dat de noodzakelijkheid van de wedergeboorte niet meer zo benadrukt wordt. O zeker, het woord wordt nog wel genoemd. En wat er mee bedoeld wordt, wordt ook niet ontkend. Maar dat het voor een kerkelijk mens ook nog nodig is, dat komt niet meer zo uit de verf. Als je allerhande artikelen leest in kerk- en jeugdbladen, dan schijnt het op dit punt wel zo ongeveer overal in orde te zijn. Natuurlijk, men is nog niet volmaakt. Hier en daar is er nog wel het een en ander te doen. Er moet nog heel wat worden bijgeschaafd. We zijn er nog lang niet. Het wordt allemaal grif toegegeven. Maar of het begin wel goed is, of het begin wel uit God is, dat is een punt wat niet meer zo aan de orde komt. Graven en verdiepen, dat is er tegenwoordig niet meer zo bij. Men begint aanstonds maar met bouwen. Doch dat men wel eens op een zandgrond zitten kon, daar wordt helaas niet aan gedacht.

En daar moet nu juist aan gedacht worden. Men zegt wel eens: Eind goed, al goed. Doch wil het einde goed zijn, dan zal het begin goed moeten wezen. En dat is toch wel het onderzoeken waard. Is het begin uit God. Ben ik door de Geest van God wederom geboren? Ken ik de kenmerken van het geestelijke leven? En dan zijn de eerste kenmerken van het leven toch, dat men een droefheid naar God heeft. Als de ogen geopend worden, wat een zaak is, die bij de wedergeboorte plaats heeft, dan gaat men zien, niet dat men rijk is, maar dat men alles mist. Dat men dodelijk arm is. En voor dezulken is nu het evangelie. Let wel, niet voor diegenen die een zekere armoede bespreken, maar voor hen die het beléven. Het evangelie is die zeer blijde blijdschap van genade voor mensen, die er achter komen, dat ze om der zonden wil niets anders dan de dood hebben verdiend. Zo wordt het ons in Gods Woord geleerd: De bezoldiging der zonde is de dood. En dan de dood in al zijn omvang. Dat is de drievoudige dood. Voor diegenen die het nog niet weten, zij gezegd, dat met de drievoudige dood bedoeld wordt de geestelijke, de tijdelijke en de eeuwige dood. Dat laatste is het eeuwige straflijden in de hel.

Zo wordt het ons ook geleerd in de belijdenisgeschriften. En om nu voorbereid te zijn, om onze plaats in het kerkelijke leven in te kunnen nemen, is het nodig dat men „thuis” is in het Woord van God en in de belijdenisgeschriften. Dit alles moet bestudeerd worden. En laat je dan niet wijs maken, dat dit alles maar leidt tot een „opgeblazen kennis”, want dat maakt de duivel je wijs. Die houdt je maar graag van de domme. Want hij weet heel goed, dat het „volk verloren gaat omdat het zonder kennis is”. Ik zeg daar natuurlijk niet mee, dat de kennis z.m. ~~niet opgeblazen, maken kan. Zeer zeker, dat kan.~~ Een mens ligt er zelfs bloot voor. Maar de Heere kan het ook gebruiken om je persoonlijk voor te bereiden voor de eeuwigheid. Het onderzoeken van het Woord van God en de belijdenisgeschriften kan je wijs maken tot de zaligheid. Als je het nog niet deed, mijn lieve vriend of vriendin, begin er dan eens mee en maakt er het nieuwe jaar vol mee. De Heere is een Beloner dergenen, die Hem zoeken!

Mensen, jonge mensen, die „thuis” zijn in het Woord van God en de belijdenisgeschriften, zijn met de driehonderd, die Gideon volgden, voorbereid tot de strijd. Zij kunnen hun plaatsen innemen in de strijd. Zij weten waar zij gaan en staan moeten. En aan dat soort hebben we nu juist gebrek in deze tijd.

Gideon ging met honderd man, die met hem waren in het uiterste des legers in het begin van de middelste nachtwake, als zij maar even de wachters gesteld hadden enz. Wij zullen het ons wel zo moeten voorstellen, dat die andere twee

groepen, elk van ook honderd man een omtrekkende beweging hebben gemaakt, rondom het kamp van de vijanden, de Midianieten. Daarna is Gideon met de zijnen er ook op uit getrokken. Zij stonden allemaal op hun plaats. Het leger van de vijanden was geheel omsingeld door die driehonderd. Het tijdstip waarop dit gebeurde, staat ook niet voor niets vermeld. Het gebeurde in het begin van de middelste nachtwake. Vroeger kende men drie nachtwaken. In de tijd van de Romeinen, later dus, is dit op vier gekomen. Doch in de tijd van Gideon waren het er nog maar drie. De eerste nachtwake liep van — volgens onze tijdrekening — 's avonds zes tot tien uur. De tweede van tien tot twee uur, en de derde van twee tot zes uur. Aan het begin van de middelste nachtwake, is dus geweest tussen tien uur en half elf. Volgens ons 's avonds laat, doch bij de Joden was het toen al nacht. En daar laten we het dan nu maar weer bij. Als je dit stuk in de avond leest, kun je er bij nacht nog over nadenken. Een goede nachtelijke overdenking, kan ook geen kwaad. Jullie aller vriend

Ds. H. C. v. d. Ent

GOEDE WIJN BEHOEFT GEEN KRANS

Dit spreekwoord wordt nogal eens gebruikt, wanneer men iets van prima kwaliteit aanbiedt. Nu kan dat met recht gezegd worden van de preken van onze zogenaamde „Oudvaders”. Niet iedereen weet, wie we daarmee bedoelen, maar wie echter op het kerkelijk terrein geen onbekende is, weet dat we daarmee de mannen van de Nadere Reformatie aanduiden. Willem Teellinck, Wilhelmus à Brakel, Jodocus van Lodensteijn, Bernardus Smijtegelt zijn wel de bekendste onder hen.

Meerdere van deze predikanten hebben de kerken in Zeeland — vooral Middelburg — met veel zegen gediend.

Het is dan ook geen wonder, dat de Stichting Het Smijtegeltfonds nu al verscheidene jaren hun preken — in hedendaags Nederlands — het licht heeft doen zien. De reacties die binnenkwamen getuigden van zegen op het lezen van genoemde preken. Daarvan werd met dankbaarheid kennis genomen.

Het heeft het Smijtegeltfonds aangemoedigd om met dit zegenrijke werk door te gaan, gedachtig het woord: „Zaait aan alle wateren”.

Duizenden preekjes zijn in de verlopen jaren gedrukt en verzonden. Gratis aan bejaarden- en ziekenhuizen of aan de abonnees op de Reveil-Serie.

Zonder geldelijke steun kan echter ook het Smijtegeltfonds niet doen, wat het zo graag in nog ruimer mate zou willen doen. Steunt daarom ons Fonds met een vorstelijke gift.

Helpt ons Nederlandse volk aan degelijke lectuur. Geeft U op als abonnee op de Reveil-Serie. U kunt daarvoor terecht bij het sekretariaat: Herenweg 7, Lisse, telefoon 02521-14541.

Vrije giften voor het „Smijtegeltfonds”: giro. 58.14.92, Middelburg.

BOEKBEPREKINGEN

BOEKEN VAN B.V. UITGEVERIJ „DE BANIER” Utrecht, postbus 2330

DE DEL

door Evert Ruys

Dit boek bevat een aardig verhaal, dat zich afspeelt in een bosrijke streek rondom de Kersttijd. Het gaat over een paar jongens, die in het bos een stroper ontdekken. Bij de ouders van de ene jongen worden kippen gestolen. De jongens komen bij de eenzame boswachter wiens vrouw gestorven is toen hij in de oorlog in Duitsland was en wiens zoontje na de oorlog onvindbaar was, ondanks alle nasporingen van de boswachter. De stroper is dezelfde als de kippedit en deze blijkt de zoon van de boswachter te zijn. Het boek kost gebonden f 8,75.

DE ARMADA VAN KONING FILIPS

door H. te Merwe

Te Merwe is een bekende schrijver. Zijn boeken vinden lezers. Dat zal stellig ook met dit boek het geval zijn. De titel zegt waar het verhaal over gaat. Onder het lezen leven we mee met een koopvaardijshipper, wiens schip bij de engelse oorlogsvloot gevoegd wordt. De schipper doet belangrijk werk in de pogingen om de Spaanse Armada te verhinderen in Engeland troepen aan land te zetten. Ook andere personen komen in het boek voor. Het boek telt 145 blz. en kost f 12,50.

PAUL EN ZIJN TWEE POESJES door C. van Rijswijk

Het verhaal gaat over een jongetje, dat 2 poesjes heeft. Paul moet naar het ziekenhuis, de poesjes lopen weg. Ze komen terecht bij een jongetje uit dezelfde klas als Paul. Hij weet dat de poesjes van Paul zijn, maar wil ze houden. Het komt echter zo, dat als Paul weer thuis komt de poesjes teruggebracht worden. Paul geeft een van de poesjes aan het jongetje. Dit kinderboekje kost f 4,75.

WAAR IS NELLEKE?

door A. Vogelaar-Van Amersfoort

Dit boek van 78 blz. gaat over Nelleke, een meisje uit de derde klas. Ze draagt een beugel om haar ene been. Anders kan ze niet lopen. Sommige kinderen schelden haar uit voor beugeltje. Dat trekt Nelleke zich erg aan. Ze gaat op een regenachtige middag niet naar school. Ze druft niet meer. Ze wordt moe en gaat schuilen in een hooiberg. Daar wordt ze door de boer gevonden. Ze wordt thuis gemist. De politie wordt ingeschakeld. Het komt alles goed. Het is een leerzaam boekje voor jongens en meisjes. Het boek kost gebonden f 7,95.

MARIEKE WIL ER OOK BIJ ZIJN

door A. Vogelaar-Van Amersfoort

De titel zegt al waarover dit kinderboekje van 80 blz. gaat. Marieke verheugde zich op de verhuizing naar opa en oma. Ze loopt weg, op zoek naar het nieuwe huis en maakt allerlei mee. Het einde is, dat ze door de politie wordt gevonden en bij de ouders in het nieuwe huis wordt gebracht. Het boek kost gebonden f 7,95.

EEN DAPPER ANTWERPS MEISJE

door P. de Zeeuw J. Gzn.

Dit dappere meisje heet Anna Vermuers. Ze woonde in Antwerpen. Het was in 1566 toen het daar nog mogelijk was buiten de poorten van de stad het evangelie te beluisteren. Er waren echter tegenstanders. Onder hen was een zekere Michel. Deze wilde met Anna trouwen, maar Anna wilde daar niet van weten. Ze lieft van Michel in haat over en zocht hij haar ten. Zij koos openlijk voor de hervorming. Toen sloeg gevangenschap en veroordeling. Dat brengt in allerlei

gevaaren en nood, maar het loopt goed af. Het boek telt 65 blz. en kost gebonden f 8,50.

IN BETHLEHEMS STAL door P. de Zeeuw J. Gzn.

Dit is een boek met verhalen die min of meer in verband staan met het Kerstfeest. Het zijn verhalen uit vroeger tijd. Er zijn aardige verhalen onder. We kunnen niet op elk verhaal ingaan, maar willen volstaan met een enkele opmerking. Het Kerstfeest krijgt niet die plaats, die het zou moeten hebben. Dat is een bezwaar dat vaak bij ons opkomt wanneer we te maken hebben met christelijke boeken. Veelal wordt te vluchtig over deze dingen geschreven. Zo gemakkelijk wordt iemand bekeerd genoemd. Wat het geloof is en vermag komt niet tot zijn recht. Er zou meer te noemen zijn, maar laat dit genoeg zijn. Overigens kunnen we dergelijke boeken wel aanbevelen, wanneer men met het bovenstaande voldoende rekening houdt. Het boek telt 106 blz. en kost f 9,75.

JOOST EN BENNIE

door F. van der Schoot-Van Dam

Bennie kan niet lopen, maar alles wordt beproefd om hem te helpen. Hij krijgt een wagentje en beugels en moet zich oefenen in het lopen. Hij krijgt ook een loopstoel op wieltjes. Dat gaat de draagkracht van de ouders te boven. Maar Joost, het trouwe vriendje van Bennie weet raad. Hij probeert wat te verdienen en dat gelukt. Oom Jan werkt ook mee en zo komt de loopstoel er. Alles wordt gedaan voor Bennie. Dat blijkt ook uit andere voorvallen, die in dit boekje verteld worden. Het boek is gebonden uitgegeven. Het telt 40 blz. en kost f 7,25.

WIJ HETEN ALLEBEI JOOST

door F. van der Schoot-Van Dam

Dit is een dun boekje van ruim 30 blz. Het gaat over een jongetje dat Joost heet. Zijn grootvader heet ook zo. Ze houden veel van elkaar. De kleine Joost steelt een sinaasappel voor zijn opa. Hij valt onderweg en bezeert zijn been. Hij wordt naar huis gebracht. In het verhaal krijgt ook opa Joost zijn plaats. Het komt alles goed. Het boek kost gebonden f 7,25.

VERRAAD EN DAPPERHEID

door A. M. Wessels

Dit boek van 108 blz. gaat over Sluis in Zeeuws Vlaanderen. Het bevat verschillende verhalen uit het

einde van de 17e eeuw, toen er gevaar dreigde van de kant van de Franse troepen en van de Duinkerker kapers. We lezen van verraad met het gevolg dat twee mensen ter dood veroordeeld worden. We lezen ook van een moedige beurtschipper, die de Duinkerker kapers te slim af is, maar later in grote nood kwam. Hij werd door de Duinkerker overvallen en zou zeker hun prooi geweest zijn als Adriaan Hoen hem niet met een paar beurtschippers en een aantal soldaten te hulp gekomen was. Adriaan werd de schoonzoon van de bevrijde beurtschipper. Het is te betreuren dat de schrijver mensen soms woorden laat zeggen die in een dergelijk boek storend zijn, zoals duivels enz. Het boek kost gebonden f 9,90.

B.

NEDERLANDSE VERENIGING TOT BEVORDERING VAN DE ZONDAGSRUST EN DE ZONDAGSHEILIGING, gevestigd te Ede.

JAARVERGADERING

op D.V. zaterdag 10 januari 1976 in een zaal van de „Rehoboth” kerk der Geref. Gem., Nairacstraat te BARNEVELD. Aanvang om 14.30 uur. Slotwoord door de Weleerwaarde Heer **Dr. Joh. v. d. Poel**, predikant van de Oud Geref. Gem. in Ned. te Ede.

Voor belangstellenden: Het Jaarverslag der Vereniging, in brochurevorm, is kosteloos verkrijgbaar bij de ledenadministratie:

Acacialaan 5 te Leusden-C. of op het correspondentie-adres: **Schra 7 te Ederveen**. Bij de ledenadministratie komen nogal eens Jaarverslagen terug met de aantekening: **onbestelbaar-vertrokken**. Willen zij, wie dit aangaat, hun nieuwe en hun oude adres opgeven aan de ledenadministratie?

REFORMATORISCH WEEKBLAD

de Schakel

JAMMER,

dat u het kerstnummer van „DE SCHAKEL” niet hebt aangevraagd of niet ontvangen hebt, omdat we totaal „uitverkocht” waren. Het eerstkomende nummer verschijnt D.V. op 8 januari en telt 40 pagina's.

DIT KUNT U ER ONDER ANDERE IN LEZEN:

- Christenen in militaire en civiele rijksdienst;
- Scholing en omscholing voor volwassenen;
- Forum: actuele zaken op principiële wijze belicht;
- Wel of geen tweede nationale luchthaven;
- Overpeinzingen vanuit een pastorie: een predikantsvrouw vertelt haar ervaringen;
- Jan Luykens: dichter, schilder en etser;
- Huilen over de Wadden: zeehonden wel en wee;
- Rubrieken voor de vrouw;
- Rubrieken voor de jeugd;
- Autonieuws
- De wereld(raad)bank: Hoe kerken steun verlenen aan bevrijdingsbewegingen.

Enfin, leest U zelf!

Vraag snel een proefnummer aan of wordt direct abonnee van dit christelijke weekblad door onderstaande bon in te vullen. Iedere nieuwe abonnee ontvangt een prachtige surprise.

Stuur onderstaande bon in een open envelop naar:

„DE SCHAKEL”, Antwoordnummer 69, Goes.

Naam:
Plaats:
Straat:
Giro:

- ☐ Ik abonneer mij meteen en wacht Uw acceptgirokaart af. Ik betaal
- ☐ per kwartaal f 19,—
- ☐ per half jaar f 36,50
- ☐ per jaar f 71,50.

Ik ontvang graag als surprise:

- ☐ sleutel-etui
- ☐ combi-beurs
- ☐ zakkam in etui met vijl
- ☐ hangkoord ballpoint
- ☐ Ik ontvang gaarne eerst het nummer van 8 januari.

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

HOTEL

DREYEROORD -
OOSTERBEEK
Telefoon 085-333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer

„Er wordt veel in ons dorp gesproken over de sensationele werking bij veel patiënten.”
Mw. d.H. te H.I.A.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

GENEES- KRACHTIGE KRUIDEN

Maandkuur f 9.50
(verzendingkosten inbegrepen)

Drogisterij SIKKING

Barrevoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
B.g.g. 324606

Voor bijbels, boeken en muziek
Is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad
Snelle levering
ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16
Tel. 010 - 11 16 07

„REPOS AILLEURS” DRIEBERGEN

U zoekt wat rust?
U wilt blijken na ziekte?
U bent de eenzaamheid moe?

Kom dan eens enige weken naar Driebergen. Eigen, kerkelijke sfeer - Prima maaltijden - Geen t.v.- Vlak bij de bossen
Buntlaan 54
Telefoon 03438 - 2466

Voor al Uw

- ★ BOEKEN
- ★ BIJBELS en
- ★ PSALMBOEKEN

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783
B.G.G. 05250 - 1531

DANKBETUIGING

Daar het ons niet mogelijk is een ieder persoonlijk te bedanken voor de zeer vele blijken van belangstelling en medeleven, van U ondervonden, na het overlijden en bij de begrafenis van mijn zeer geliefde man, onze lieve zeer zorgzame vader, behuwd- en grootvader

PIETER NOORDZIJ,
betuigen wij onze oprecht dank.

Mevr. P. Noordzij-Jongebreur
kinderen en
kleinkinderen

DORDRECHT, januari 1976